

Bence Lajos

„Küzdeni egy-egy jó képért...”

Mészáros T. László zalai albumáról

Az egerszegi fotós a felfedezők buzgalmával járja a zalai dimbes-dombos vidéket. Ha kell, lehajol, szinte mikroszkopikus közelségbe a témához (motívumhoz), ha kell, akkor gépen száll fölébe a „tájnak”, hogy a földmérők és telekkönyvesek szándékával ellentétben nem a „kis haza”, a szülőföld kiterjedését, hanem annak minden szegletét, csak föntről csodálható reliefsjét lássa, szemléltesse. Máskor ismét kinyújtott nyakkal, feje fölé emeli a kamerát, hogy az embermagasságú kőrök és nádak világának „kontrapontjából” mutassa a távoli „tiszta, éleset”, a táj lelkületének ezerarcúságát.

A jó fotó az, mondják a szakértők, s a design-fotósok ennél nem is mennek tovább, ha a képen azt pillantjuk meg először, amire a kamera mögött álló ember fókuszált. Mészáros képei általában nem ilyenek, ő szabadjára engedi a szemet, akkor is - s erre a nagytotál kifejezést kell beiktatnunk – ha légi felvételeket készít. Az összképen túl, a „struktúrából” kiütköző fauna- és flóra-világ változatos görbéinek, grafikai lenyomatainak részletei teszik izgalmassá az összhangot, a természetes színi világ már-már giccsbe hajló árnyalatait, hasonlóképpen, mint Gálcs István színes fametszetei (pl. a Fosszília-ciklus). Így kerül a fotós-dokumentarista a „fények-színek (alul/felül)nézetek” keverőjeként, s a számítógépes ráhatás és korrekciós utómunkálatok során művészhelyzetbe. A Kis-Balatonról készült légi felvételek, a természetes fények fokozásával már-már édeni vidékké avatják a megye legérrintetlenebb természeti csodáját.

A teljességre való törekvést az album méretei is megerősítik. Az alapvető törekvés pedig az ország „legszebb megyéjének” a hangsúlyozásán van. Amikor Mészáros falujárásra indul, azt szeretné bemutatni, hogyan épülnek be az emberemlékezet óta lakott, ősi tájba, annak művelődéstörténeti keretét adva, az objektumok, egyházi-szakrális építészeti emlékek, köztéri szobrok, templomok, kastélyok, haranglábak, tökéletes harmóniát alkotva a táj szellemével. Az építészeti szempontból is rendkívül változatos megye – s ehhez Vándor László szövegei szolgálnak szíves kalauzként – népi építészetének hagyományt őrző formavilága, egy-egy település nevezetes házai, műemléképületei, szobrai és más építményei, a régi és az új arányos kiválaszt(ód)ása alapján jelenik meg a kötetben. Természetesen akadnak kivételek is, s itt azokra a légi felvételen kedvező

megvilágítás által (pl. naplemente) megszépülő, az utóbi fél évszázad építészeti „eltévelyedéseinek” köszönhető, az 50-es és 60-as évek katasztrofális lakásgondjaira kiütközött, „kocka a kockában” játékot mimelő lakótömbtervezői tendenciákra gondolunk, melyek a megye majd mindegyik városának panorámáját lerontják. A szándéknak, hogy minden jelentősebb település szerepeljen a kiadványban – a monográfia megrendelői és szponzorai kívánalmainak is eleget téve –, s a kevésbé érdekes, a kevés felmutatnivalóval rendelkező mikro-települések is kapjanak legalább egy féloldalmi helyet, a légi felvételek készítése tűnt a legmegfelelőbb megoldásnak. (Pl. Zalacsány esetében a falu már a kukoricásban folytatódik, máskor részévé válik az erdőnek) Máskor a szerez

településrendből kialakuló új településstruktúra változásait kísérhetjük nyomon, melynek központját minden esetben a templom és a körülötte lévő tér alkotja.

Az évszakok szerinti elrendezés sikeresen tagolja az anyagot. A téli tájképeknek olyannyira jól sikerült a realitásérzékünkre hatni, hogy szinte érezzük „Tél herceg” fagyos kezének tapintását is. A hangulatok megragadásának ugyancsak mestere fotósunk, így a zalai ember ünnepei, szokásai, vásári rendezvényei, a népi hagyomány, a szabadidős tevékenységek, valamint szórakozási szokásai is helyet kaptak egy-egy elcsúszott pillanatfotón, jól megkomponált képen. A realitástól való eltávolodás is érezhető fotóin, mely főleg a reneszánsz művészeti eszménynek vált „melléktermékévé”, pl. Michelangelo művészetében. Ő mondta egyszer: a forma rabjaiból sohasem lesz nagy művész. El Greco a gótika hagyományához nyúlva kinyújtott vagy inkább

„kinyújtóztatott” alakok rendszerét hozza létre. Portréi nemcsak méreteikben, de a látvány fokozásának igényéből szándékosan „égig érnek”, illetve odáig nyújtózkodnak – a felfelé törekvő vágyától vezérelve –, mind „oltárképként” hatnak. A tájfotósnak nincs lehetősége mindig a megfelelő fényviszonyt kivárnia. Mészáros fényárban úszó tájat szeret mutatni, mintha „vitázna” a megyére tapadt, rosszálló „ködös” jelzővel. Téli képei is gyakran szokatlanul harsány színvilágtól mozgalmasak.

Nagy erénye a válogatásnak, hogy a táj embere is megjelenik a felvételeken, ebből kifolyólag Mészáros személyében nemcsak a táj-, de a portréfotóst is dicsérnünk kell. Portréi a latin-pannon derűnek az emberre tett jótékony hatásáról is tanúbizonyságot szolgálnak. Nemrég Lendva Község (mint járás) megrendelésében egy hasonló, inkább a klasszikus monografikus igényt

Bence Lajos: „Küzdeni egy-egy jó képért...”

előtérbe helyező album született. A szövegrésztől eltekintve, a képi anyag elkészítésével egy ljubljana-i fotós (G. Suhadolnik, egykori udvari fotográfus) kapott megbízást a kiadótól. A kiadvány egyetlen portré-szereplője egy kecske. Sehol egy arc, egy felismerhető tipikus Lendva-vidéki figura. Az emberi jelenlétet egészében nélkülöző steril fotós-szemlélet fantomvidékké degradálta az egyébként nem erről nevezetes Lendva környékét.

Mészáros benne él a tájban, alapjában derűs személyisége nem hagy kétséget a felől, hogy jól érzi magát munka közben, ahogy maga írja: „Öröm volt átszelni számtalanszor e megyét. Olykor örülten rohanna egy csepp fényért, máskor lazán élvezve a napsugarak és felhők játékát, hóesésben, jeges úton küzdeni egy-egy jó képért...”. A rögzítő-felvevő munka „sziszifuszi” jellegét is ő fogalmazza meg: a jó képért való küzdelem, minden fotós eszménye, fő törekvése. Korábban a technikai korlátok és a felkészültség, valamint a precizitás hiánya mennyi jó törekvésnek állt útjában, a jó fotó megannyi tényező, körülmény szerencsés találkozásának együtteseként adta meg a várt eredményt. Ma a digitális fotózás ezeknek a problémáknak a nagy részét kiküszöböli. De a jó fotós, s Mészáros kétségtelenül az, nem bíz semmit a véletlenre. Tudja, hogy a gyors visszakeresési-megtekintési lehetőség ellenére viharosan változó világunkban is vannak megismételhetetlen pillanatok. A pillanat pedig a

fotóművészetben a századok töredéke, az ezrelékek, a (képfelbontásnál) „megapixelek” világában is „használható” kategóriaként funkcionál. Ettől lesz még mindig emberi „léptékű” is, mint ahogy a Zalaegerszeg és a Zala Európában kiadvány is az.

Külön problémának számít a terepen végzett munka és a nagy igyekezet (bentsüllyedés, árokban landolás stb.) árán létrehozott felvételek további sorsa. „S kimaradt még száz és száz kedves kép, olykor kegyetlenül mellőzve a kedvenceket” – utal az albumba felvett 551 foto mellett az albumból kimaradt, de talán szerencsésebb sorsot érdemlő felvételekre.

Nagy erénye a könyvnek, hogy eddig a fotósok által fel nem fedezett, bár sokat fotózott, egykor a vízi közlekedés és a vízi meghajtású malmok világában fontos szerepet játszó Mura-folyóról is közöl felvételeket. A festői ábrázolások a Duna-kanyarhoz hasonlítható látványossággal ejtik ámulatba az olvasó-nézőt. Hasonlóképpen a Kis-Balaton természeti övezet is megkapja a méltó helyet és terjedelmet a könyvben. Kócsagjai, gémjei, valamint a bivalyrezervátum képei a vízi világ és az itt élő, „háborítatlan” természetben élő állatvilág, a gondos emberi törődés eredményéből adódó, összhangját dicséri.

Ami az oldalak megszerkesztését illeti, szerencsésebb lett volna több „törésmentes” oldalpárost ter-

vezni. A kép „kifuttatások” sem szerencsések mindig, sem a túlságos felaprózás, ami a töredezettség érzését kelti. (Pl. a Zalaegerszeg városnak szentelt előző albumban gyakori hiba a nyomdai „ráhagyás” hiánya, így megtörtént, hogy a szobornak hiányzik a feje.)

A Zalaegerszeg fotóalbum szöveg-része rendkívül célratoró és frappáns, röviden megfogalmazott történeti-művelődéstörténeti összegzés egy-egy település múltjáról, jelenéről, dr. Vándor László munkája. A tördelést és a nyomdai előkészítést Mészáros Róbert végezte.

A felmutatási szándék, az „ez az én hazám” büszkeségével, máskor a „nyögve nyelés” keserű terhével, mert ő is tudja a pannoniusi panasz lényegét, mely szerint: ad a táj, de el is vesz a szellemtől – végeredményben sikerült. Sok ez vagy kevés, elérte-e célját, ki-ki döntse el. Egyértelmű válasz úgyszincs rá. Inkább örülünk, hogy „saját erőből” ilyenre is futja. Az igényes nyomdászati munka eredményeként létrejött kiadványhoz Kiss Bódog Zoltán előszavában megfogalmazott reményeihez csatlakozhatunk: Zalával értékes kincset kapott Európa. A kiadvánnyal pedig a megye lokálpatrióta közönsége.

Mészáros T. László